

tikuje pri vseh omikanih in po omiki hrepenečih narodih. Pesnik prvi in pesnik posebno uči mladino govoriti pravilni, polni, prekrasni jezik. V tej zadevi so ruski pesniki posebno posnemanja vredni. Ko rusko poemo deklamuješ, sliši poslušavec jezik blagozvučen, jezik s polnimi in pravilnimi oblikami, govor izboren, izjaščen in vzvišen. Med našimi pesniki so tudi vse hvale vredni oni, ki po polnoti oblik, po izbornosti in čistosti jezika, po izvrstni in dovršeni tehniki v eni vrsti stojé s prvimi ruskimi poeti. Ali nahajajo se tudi taki, ki menijo, da spisek je uže poema, ako so le vrstice iz urezanih, spačenih, z apostrofi „našpikanih“ besedi, z rimami skovane. Ko tako kompilacijo slišiš deklamovati, ne veš, je to jezik kakega „mežnarja“ ali kake stare pešterne, ki nikdar šole ni znotraj videla. Horacij od pesnika ne terja kovanja vrstic iz spačenih besedi in iz oblik, ki se ustam omikanih stanov naroda ne prilegajo; on terja od pesnika vse kaj družega:

„Ingenium cui sit, cui mens diviniior atque os
Magna sonaturum, des nominis hujus honorem.“

Oblike naj pesnik upotrebuje take, kakoršne se v prozi odobrujejo. Od gospoda M. se tedaj pevske umetnosti in pevskega okusa ne bomo učili, tem manj, ker tudi na tisto licenco, to je, na tisto pevsko samovoljnost, kakoršno gosp. M. našim pesnikom priporoča, meri obsodba Horacijeva: „Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus“.

Književne novosti.

* *Rad jugoslavenske akademije znanosti in umjetnosti. Knjiga XLVIII. U Zagrebu 1879.*

V tej knjigi opisuje Lj. Vukotinović „Fauno leptirah u okolišu zagrebačkom“, — prof. M. Valjavec nadaljuje „prinos k naglasu u slovenštini“, — L. Zima razklada „načrt naše narodne metrike obzirom na stihove drugih naroda a osobito Slavena“, — in Fr. Rački „izpravak k razpravi: Podmetnute, sumnjive i preradjene listine hrvatske do 12. veka“. — Med „izvodi iz zapisnikov jugoslavenske akademije“ nahajamo marsikaj zanimivega. Tako so vršile se v eni seji razprave o nagradah, ki naj se stalno odmerijo pisateljem za njihove spise v akademijem „Radu“; obveljal je sklep, da se članom akademijem za tiskano pôlo daje brez izjeme 40 for., ne članom pa 30 for. nagrade; v „Starinah“ so se nagrade odločile po 25 in 20 for. — Da akademija ne zabrede v finančne zadrege, ukrenilo se je, da — ko bi akademija za leto 1879. ne dobila 1000 for. podpore iz deželne blagajnice — izostane tisek kake take knjige, ki bi utegnila 1000 for. stati. — Za leto 1879., 1880. in 1881. sta bila izbrana za prvega tajnika dr. B. Šulek, za družega dr. P. Matković, uni s 13, ta z 8 glasovi izmed 14 odbornikov, ki so glasovali. — V seji 23. decembra leta 1878. čital se je dopis preuzvišenega biskupa Strossmayer-a, v katerem mecén jugoslavenski zagotavlja akademiji vsako leto, ko se „Rječnik (slovar) jezika hrvatsko-srbskega“ tiskati začne in dokler ni tisek dovršen, 1000 for. podpore darovati za tisek slovarja, ki ga po primeri najizvrstnejega nemškega rečnika Grimovega spisuje slavni dr. Gj. Daničić. Prevzvišeni biskup pravi v tem pismu, da „monumentalno tako delo zaslučuje, da ga ves narod po vsi svoji moči podpira in da tudi bi rad še viši donek žrtvoval, ako ne bi imel dva velika dela dovršiti in sicer prvo: stolno cerkev v Djakovu, in drugo: seminšče male djece.“ — Ni nam treba dostavljati, da je bilo biskupovo pismo od akademikov navdušeno sprejeto in zato donijo slava-klici pokrovitelju akademije po vsi jugoslavenski zemlji.

Spominjamo se pri tej priliki, ko govorimo o slovarju hrv.-srbskem, in da njega tisek biskup djakovaški tako blagodušno podpira, da tudi mi Slovenci uže predolga leta pričakujemo, da nam pride slovár slovenski na dan, za katerega tisek je naložil naš mecén slovenski knezo-biskup Anton Alojzij Wolf veliko svoto, ki je v roci sedanjega gospoda knezoškofa dr. Pogačarja, da toliko nam potrebni slovar slovensko-nemški zagleda beli dan.

Naj veljajo te male vrstice prečastitemu gospodu knezoškofu dr. Pogačarju za javno peticijo, da se ne odlašajo še dalje potrebne priprave, da dobimo, kar je namenil knezoškof Anton Alojzij „seinensehnlichst harrenden Landsleuten“.

* *Slavček*, zbirka šolskih pesmi. Vglasbil Anton Nedved, c. k. učitelj godbe v Ljubljani.

To je naslov 3 ličnim zvezkom naši šolski mladini primernih pesmi; za njihovo vrednost je ime izdatelja porok. Cena 1. in 2. zvezku je 20 kr., 3. pa 30 kr.

Zabavno berilo.

Vraže starih in novih časov o številkah.

„Številka je bistvo stvari“. Tako je trdil starogrški modrijan Pitagora. In res! še dandanes je mnogo ljudi, ki verjamejo vražnim številkam, kakor da bi številke res bile bistvo stvari.

Naj omenimo nekoliko tacih vraž.

Nek pomen se pripisuje številki 3 in pa številki 9, to je $3 \times 3 = 9$, kar se tiče tako imenovanih zdravil skrivne moči. Tako imajo tu in tam vražo, da se mrzlica ne prime človeka, če s klasja cveteče rži, katero prvokrat spomladi na polji vidi, cvét osmuče in sne. — Če ga glava boli, si nit okoli glave 3krat ovije in jo potem kot voz na drvo obesi. — Čarodelne besede, ki se pri takih prilikah memrajo, se vselej 3krat ali 9krat ponavljajo. — Čarodelne napise, če hoče bolnik, da mu pomagajo, nosi pri bolezni 3 tedne na golem životu. — 3 križi, na vrata v hlevu napisani, varujejo živino čarovnic (copernic). — S 3krat tremi zeliši se mora juha kuhati in veliki četrtek povžiti, če hoče, da je srečen celo leto.

Zraven številke 3 ali 9 imate tudi številki 7 in 70 veliko vražo moč. Copernice se morajo 3krat 7 let učiti, predno jim hudič spričalo dá, da znajo coprati. — Na Tirolskem je sém ter tjé še dandanes navada, izžigati copernice, kar se godi o noči Walpurgini, zažgó se v ta namen butarce iz brinjevega lesa, rožmarina, brinja in trobelike, pa navežejo na kole, in s temi koli v roci kadijo hiše in vasi tako, da 7krat letijo okoli njih. — Kravi, ko je oteletila, se mora po vraži na Lauenburškem 7 sort železa v tako vodó dejati, s katero jo prvokrat napajajo. — Mlado sadno drevó delajo na Hesen-skem s tem rodovitno, da, ko prvokrat jabelka ali hruške rodi, jih otrok odtrga, ki ni še 7 let star; če je prva jabelka ali hruške tat vkradel, ne bo drevó 7 let nič rodilo. — Na Sležkem in Bavarskem zadeneš v loteriji le takrat, če ti je otrok pod 7 leti številke izbral. — Prejo za take rjuhe, s katerimi žito sejejo, mora v Vestfalnu izpresti dekle, katero ni še 7 let staro. — V Wuterav-u se dečku lasje ne smejo pred 7. letom striči, sicer ostane zmerom babjek brez korajže. — Tirolke ne pustijo nobenega petelina do 7. leta živega, češ, potem jajce leže, iz katerega bi se lintvern rodil. — Na Pomorskem velikonočna voda pomaga pri 77 različnih vročinskih boleznih.

Če 13 ljudi pride skupaj ali pri mizi sedí, mora še tisto leto eden izmed njih umreti. Ta vraža je skor po vsem svetu in še najbolj med izobraženimi ljudmi znana in izhaja menda iz tega, da je Kristus, ko je s svojimi učenci pri zadnji večerji bil, na križu umrl. — Celó glasoviti nemški državni kancelar knez Bismark veruje tej vraži, kar sledeča resnična dogodba priča. 9. oktobra 1878. je bilo v Versailu 13 ljudi v gostji pri gospej Jesse. Jaz — piše g. Busch — sem pri meni sedečega kancelarjevega tajnika na to opozoril, da nas je 13 pri mizi. „Molčite — mi odgovorí — minister dobro sliši in on veliko drži na to vražo, kakor tudi na to, da v petek ni nič na novo početi, če ne, ni sreče.“

Zanimivo bi bilo, da bi tudi po Slovenskem nabrali starodavne vraže, katerih je poleg mnogih tù imenovanih še dokaj.

Mnogovrstne novice.

* *Celo noč je solnce sijalo ob kresu!* — Kje neki? bodo vprašali naši bralci. Naj jim povemo. Blizo mesta Tornea v Finlandiji na Ruskem je gora, kateri je Kavasaks ime, ki ima tako posebno lego, da eno noč v letu, in to ob kresu, je tisti kos zemlje, kjer gora Kavasaks leži, tako proti solncu obrnjen, da celi dan in celo noč na-njo solnce sije. Tudi letos je, kakor Peterburški časnik „Novoje Vremja“ poroča, bilo tako; okoli 30.000 ljudi, večidel Fincev, Angležev, Nemcev, Francozov in Dancev je prišlo na goro, občudovat to redko prikazen solnčne svitlobe celi dan in celo noč. Da se morejo došli ljudje kam vvesti in da kaj jesti in piti dobijo, zida zdaj ondifinlandska deželna vlada veliko gostilno. — Naj onim, ki morebiti mislijo, da je navedena prikazen le prazna pravljica, dodamo pojasnilo, da zemlja, ki ima podobo krogle, se okoli solnca suče, in da zavoljo tega tisti deli zemlje, ki pridejo solncu v obraz, imajo dan, drugi deli pa noč; sukanje zemlje dela tudi jutro, poldne, večer, polnoči, dela 4 letne čase itd.

Naši dopisi.

Iz Rusije 3. avg. — η. *) — Evropejski politiki, kakor časnikarji, tako tudi državniki, si belijo glavo z vprašanjem, zakaj je odpravila ruska vlada generala Lazareva s petindvajsettisočno armado na reko Atrek. Odgovor na to vprašanje je dvojen, namreč splošen in poseben.

Splošen odgovor na to vprašanje nam daje zgodovina ruskega naroda. Odkar je ruski narod po Božji volji sam sebe z lastnimi močmi in brez tuje človeške pomoči rešil izpod mongolskega jarma, izpolnuje on neprenehoma, posebno iz časov Petra Vélikega, tisto nalogo, katero Nemci, Bog vé zakaj, sebi pripisujejo; on nosi omiko, pa ne samo na vzhod, ampak tudi na jug in na jugozahod. On tudi prolaga in gladi nove poti človeškemu trudoljubju in marljivosti, kakor čez vso obširno severno Azijo do Vélikega okeana; on zatira sužnost in kupčijo z ljudmi, kakor v raznih hanstvih srednje Azije; on osvoboduje kristjanske narode od mahomedansko barbarskega tiranstva, kakor Grke, Srbe, Rumune in Bolgare, ter jim daje novo narodno in državljansko življenje. Evropejskim „liberalcem“, „na-

prednjakom“, in kakor se še lažljivo veličajo, se vé da se od zavisti in od straha pred tem resničnim napredkom lase ščetinijo, ko vidijo, kako mogočnost Rusije ne efemerno, ne na nekoliko let, kakor cesarstvo Aleksandra Makedonskega in Korsaka Napoleona, ampak stanovitno, na trdni podlagi in močni osnovi, raste, se razvija in krepi na veke. Oni obžalujejo in včasih na vsa usta kriče, zakaj niso njihovi predniki temu slavjanskemu velikanu še o pravem času koreniki izpodrezali, dokler je bilo še mogoče, kakor se je pred nekaj leti v dunajskem državnem zboru nek nemški liberalec ustil, želeč dobrikati se Poljakom. To storiti — naj obžalujejo kakor hočejo — je uže davno prepozno. Z „zedinjenimi močmi“ je „naprednjaška“ Evropa, se vé da v stanu ovirati Rusijo na poti, katero jej je previdnost Božja odločila, al to se pravi le odkladati izpolnitev poklica; več Evropa tudi z „zedinjenimi močmi“ ni v stanu storiti. Rusija bo za naprej, kakor do zdaj, izvrševala svoje sveto delo, dokler ne doseže blagega cilja, dokler ne osvobodí od barbarstva in tujega tiranstva vseh narodov, kateri njene pomoči iščejo in želé.

Poseben odgovor na vprašanje evropejskih politikov pa smo te dni čitali v članku „Moskovskih Vedomosti“, kjer je bilo med drugim to-le rečeno: „Ekspedicija generala Lazareva v zemljo Turkmenov Ahal-Teke v dolino reke Atreka ima človekoljuben cilj. Nepokojni roparski Tekinci na bregovih kupčijskega morja vedno motijo red, ki smo ga v srednji Aziji naredili. Njihovo roparsko gnjezdo ob Atreku je ostalo edino mesto, odkoder oni brez straha napadajo sosedne kraje, posebno sosedne provincije Perzije, kjer lovijo ljudi ter jih v sužnost prodajajo. Čast Rusije terja, da se to roparsko gnjezdo popolnoma razdene; zato je sklenila, to storiti. To je resnični povod in cilj ekspedicije generala Lazareva. Se ve da, če bo general Lazarev videl, da je treba zasesti Merv, da se cilj ekspedicije doseže, ga bo brez obzira zasedel. Merv je glavno mesto, kjer se s sužnji in z naropanim blagom kupčuje; če bo general Lazarev videl, da drugače ni mogoče zatreti kupčije s sužnji, jo bo zatrl v njenem glavnem gnjezdu, v Mervu. Ali med tako ekspedicijo v Merv in napadanjem Afganistana in Indije — je velik razloček. Misliti bi se moralo, da omikani evropejski narodi bodo z zadovoljnostjo čestitali Rusiji k njenemu človekoljubnemu delu, katero je ona v Aziji generalu Lazarevu poročila. V resnici pa vidimo vse kaj drugega. V Evropi je izbudila ekspedicija generala razno besedovanje; a general Lomakin, načelnik avantgarde, ki se je s Tekinci uže sprijel, je sporočil generalu Lazarevu, da so Tekinci oboroženi z angleškimi narezanimi puškami, prav s takimi, kakoršne imajo angleško-indijske armade. Kako in od kod so mogli Tekinci prejeti angleško orožje? Na tanko se lahko določi pot, po kateri je prišlo k Tekincem angleško orožje — ta pot drži iz Gerata na Merv, zakaj zalogov angleškega orožja ni ne v Perziji ne v Buhari. Naj je to, kakor koli, al če se s časom pokaže, da je indijska vlada pomagala Tekincem do orožja, tedaj menimo, da angleški ministri ne bodo želeli malomarno gledati na tako počenjanje. Uverjeni smo tudi, da podpiranje kupčije s sužnji bo javno mnenje o Angliji ostro obsodilo.“

(Konec prih.)

*) Prosimo častite čitatelje v poslednjem dopisu iz Rusije v listu 30. „Novic“ se strani 238. dve poslednji vrsti („prenehoma prevožuje . . . boljši kup bo“) prenesti na stran 239. za 14. vrsto od zgoraj; a v 17. vrsti od spodaj na 239. strani na mestu „do veselega komunizma“ čitati „do veselega komizma“. Pomote v jez. opazkah bomo pokazali, ko bodo opazke vse natiskane.

V Gorici 10. avg. — Še nekaj šolskega! Maturitna preskušnja na tukajšnjem žensk. izobraževališču je tudi že končana. Slovenke (13) so jo vse z dobrim vspehom opravile; izmed Italijank jih bode 5 po 2 mesecih iz ednega predmeta izpit ponavljalo, 22 je zrelih in 2 ste za odlično zreli spoznani. — Mestna deška šola (4razredna) je imela 266 učencev. — Eden prvih veljakov našega gimnazija, gosp. prof. Jos.